

Maija Škapare

Latvijas Universitātes Bibliotēka

Airēšana Latvijas Universitātē

Airēšanas sporta pirmsākumi Latvijā meklējami 19. gadsimta vidū, kad Rīgā izveidojās vairāki baltvācu airētāju pulciņi jeb airēšanas draugu kopas. Nozīmīgākais no tiem Latvijas airēšanas vēsturē bija Rīgas Airētāju klubs (RAK) – ir ziņas, ka pulciņš ar šādu nosaukumu Rīgā darbojies jau 1852. gadā. Pirmās lielākās sacensības starp airēšanas draugu kopām Rīgā notikušas 1957. gadā, un to dalībnieki sacentusies četrās pārcēlāju laivās. Dažādi avīzraksti sniedz priekšstatu par to, kā tolaik izprata airēšanas sportu – tas bija plašs daudzpusīgu izpriecu klāsts.

Airēšana tradicionāli daudzās valstīs ir saistīta ar universitātēm un studentiem. Līdz ar to nav nekāds brīnums, ka paši pirmie šī sporta veida pārstāvji neatkarīgajā Latvijā bija studenti – Latvijas Universitātes (LU) Akadēmiskās sporta biedrības biedri, to vidū Oskars Dzērvītis, Jānis Landorfs, Kārlis Māļītis. Lai atšķirtu no vēlākos gados ieviestā smailīšu un kanoe sporta, klasisko airēšanas veidu nosauca par akadēmisko airēšanu. Airēšana ir ciklisks izturības sporta veids, kas prasa fizisku izturību, spēku, lokanību un labu tehniku. Ļoti būtiska ir ritma izjūta, jo airēšanas fāzēm – piebraucienam un smēlienam – ir atšķirīgs ātrums, distancē jāspēj noturēt un kāpināt temps. Airējot tiek nodarbinātas visas lielās muskuļu grupas – kājas attīsta apmēram 50% no ieguldītā spēka, mugura - 30% un rokas 20% spēka.

Jau pirmajā uzstāšanās reizē, 1924. gadā nekustīgo sēde mācību laivā, Latvijas Universitātes (LU) Akadēmiskās sporta biedrības biedri pieveica Rīgas Airētāju kluba (RAK) pārstāvjus. Šajās sacensībās no LU startējošie – Oskars Dzērvītis, Jānis Landorfs, Kārlis Māļītis – nekustīgo sēdekļu mācību laivā uzvar savus konkurentus – RAK pārstāvjus.

1927. gadā sākās periods, kad airēšanai lielu vērību sāka pievērst studentu korporācijas. Kā pati pirmā airēšanas sekciju 1927. gadā nodibināja Selonija, iestājoties arī Latvijas airēšanas savienībā. Tāpat studentu korporāciju Tālavija, Lettonia un Lettica airētāji bija bieži Rīgas Airētāju kluba viesi.

1930. gadā US (Universitātes sports) pārstāvji uzvar duļļu četrniekā Latvijas Airētāju savienības 4. starptautiskajā regatē Lielupē. No US startē Oļģerts Neimers, Jānis Apsolons, Emīls Kuga, Jānis Tiltiņš un stūrmanis Teodors Volframs. 1932. g. rudenī norisinājās rudens regate, kuru nosauca par akadēmisko airētāju regati. Tajās piedalījās trīs studentu komandas – Fraternitas Arctica, US un Latvijas Sporta biedrība (LSB). Uzvarēja LSB airētāji.

1935. gada 28. jūlijā starptautiskajās sacīkstēs Lielupē pirmo reizi notika ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa dāvētā “Baltijas jūras kausa” izcīņa. Par šo kausu sacentās septiņu ārzemju klubu pārstāvji un četri no Latvijas. Vienu uzvaru guva arī US airētāji. Pašu kausu gan izcīnīja Vācijas Airētāju savienības komanda.

Nākošajos gados Latvijas airēšanas sportā iestājās atslābums, kas bija skaidrojams ar politisko situāciju pasaulē. Pamazām par aktīvāko airēšanas biedrību Latvijā kļuva Universitātes sports.

Komanda "Universitātes Sports – 5" 30. gadu beigās

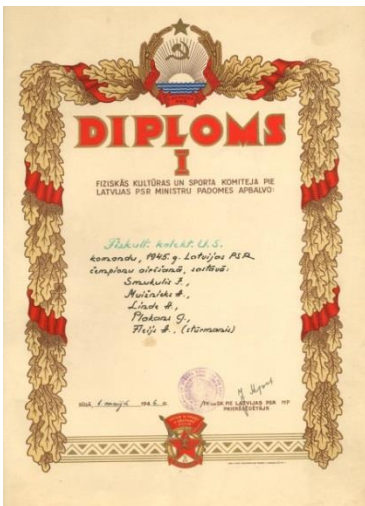
Otrais pasaules karš gandrīz uz desmit gadiem aizkavēja airēšanas attīstību gan Latvijā, gan arī Latvijas Valsts Universitātē. Tika iznīcinātas un kā nevēlamas atzītas gadu desmitiem veidojušās airēšanas tradīcijas, bija iznīcināts gandrīz viss airēšanas inventārs. Airēšana atdzima, pateicoties nelielam entuziastu pulciņam. Starp tiem minami US pirmskara bijušie biedri: Aleksandrs Fleijs, brāļi Jānis un Augusts Rempēteri u.c. LVU atjaunojās airēšanas sekcija. Par sabiedrisko treneri kļuva Aleksandrs Fleijs. Studentu atsaucība bija liela, bet trūka inventāra.

Pēc otrā pasaules kara, 1945.gadā Latvijas Valsts Universitāte (LVU) faktiski bija vienīgā vieta, kuras sekcijā nodarbojās ar airēšanu. 1947. gadā Rīgas airētāji piedalījās PSRS meistarsacīkstēs Ļeņingradā. LVU pārstāvis O. Prātnieks vieninieka izcīnīja bronzas medaļu. 1950. gadā, mācot iesācējus, sabiedriskā kārtā savus spēkus izmēģināja turpmākos gados atzītie Latvijas airēšanas speciālisti Aleksandrs Vītols un Leonīds Vītols, trenējos smaiļotājus un sportistus ar akadēmiskajām laivām.

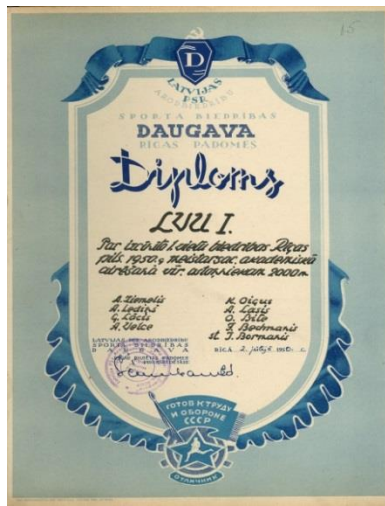
Piecdesmitajos gados slavens bija meiteņu četrinieks (Maiga Gotfrīda, vēlāk viņas māsa Valda, Tamāra Turka, Zigrīda Siliņa, Rita Aldiņa) – Latvijas PSR pirmās "sudraba" meitenes, kuras turpmākajos gados kļuva par vienu no stabilākajām komandām PSRS čempionātos. 1956.gadā viņām piešķīra sporta meistara goda nosaukumu. 1957.gadā meitenes izcīnīja bronzas medaļas, bet 1959.gadā – atkal sudraba medaļas.

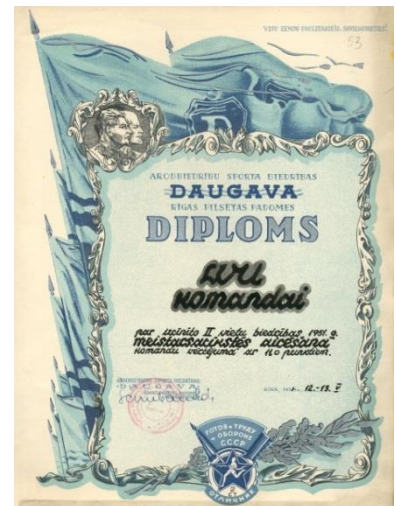
Akadēmiskais četrinieks ar stūrmani. 1956. gada PSRS meistarsacīkstēs iegūta 2. vieta. Priekšplānā Ekonomikas fakultātes studente Maija Brikšena (Šteina)

Diploms US komandai par iegūto 1.vietu PSR čempionu airēšanā 1946. gadā

Diploms LVU vīriešu astotniekam par 1.vietu biedrības Rīgas pils. 1950. gada meistarsacīkstēs

Diploms LVU komandai par iegūto 2.vietu 1951.g.

Labākais Latvijas PSR bezstūrmaņa divnieks akadēmiskajā airēšanā. No kreisās: Rūta Kelberere (Veinberga) un Janīna Priedīte (Gžibovska)

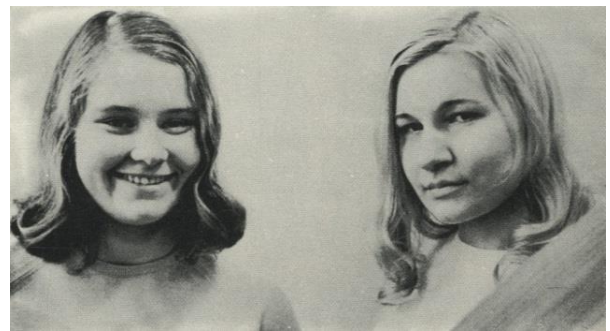
Rūtai tika piešķirts starptautiskās klases sporta meistarības nosaukums, kā arī Augstākās Padomes prezidija Goda raksts par izciliem sasniegumiem sportā. Tik augsti sasniegumi līdz šim nebija nevienam airētājam. Rūta Kelberere uzskatīja, ka viņas panākumu atslēga bija kopīgais komandas darbs. Pilna komanda – laiva, stūrmane un treneris.

Treneris Mintauts Priedītis izcili mācēja noskaņot startam. Piemēram, PSRS meistersacīkstēs Kijevā (Ukraina) treneris teica: “Neuztraucieties, uzvarēsiet ar 4 sekunžu starpību. Kad līdz distances beigām palika 200 m un meitenes bija otrās, tad viņas nodomāja, kā tad tā, treneris taču teica citu rezultātu. Pēc īsa brīža meitenes lidoja un uzvarēja ar 4 sekunžu pārsvaru”.

Ar 1975.gadu republikas sporta presē parādījās arī LVU Fizikas un matemātikas fakultātes studenta Raimonda Ernšteina vārds. 1975. gadā junioru meistersacīkstēs viņš izcīnīja bronzas medaļu, bet 1976. gadā PSRS meistersacīkstēs ieguva 2. vietu.

1990. gada 20.septembrī Šveicē Latvijas Airēšanas federācija tika uzņemta Starptautiskajā Airēšanas federācijā. Jau no 1991.gada mūsu komandas Pasaules čempionātos startē, pārstāvot Latviju. No pazīstamākajiem mūsdienu Latvijas Universitātes airētājiem ir jāatzīmē Dairis Adamaitis, kurš vairākus gadus pēc kārtas ir piedalījies dažāda līmeņa sacensībās airēšanā gan Latvijā, gan ārpus tās robežām. Dairis Adamaitis dzimis 1989. gadā Dobelē. Mācījies Auces vidusskolā, Murjāņu Sporta ģimnāzijas Jūrmalas filiālē. Latvijas Universitātē apguvis vadības zinības. Ar airēšanas sportu sācis nodarboties no 15 gadu vecuma, pirms tam ir aktīvi trenējies rokasbumbā. Pirmais lielākais panākums bija 2007. gadā - 3. vieta Pasaules Junioru čempionātā Pekinā.

1971. gadā sezonas atklāšanas sacensībās jaunajā laivu klasē – divniekā bez stūrmaņa, pirmo reizi iesēdās, vēlāk republikā slavenais pāris Janīna Priedīte (Gžibovska) un Rūta Kelberere (Veinberga). Airēšanā Rūta Kelberere nonāca, pateicoties savai klases biedrenei, kura tobrīd bija sākusi trenēties akadēmiskajā airēšanā. Treneris, lai nokomplektētu grupu, bija lūdzis līdzīgu paņemt kādu “dūšīgu” meiteni. Tā Rūta aizgāja līdzīgu savai klases biedrenei uz Majoru airēšanas bāzi un 1972. gadā sākās viņas ceļš uz airēšanas sporta virsotnēm. Šajā gadā viņa PSRS čempionātā airēšanā viņas izcīnīja 2. vietu, 1973. gadā – zelta, bet Eiropas meistersacīkstēs – sudraba medaļas.

No kreisās: Janīna Priedīte (Gžibovska) un Fizikas un matemātikas fakultātes studente Rūta Kelberere (Veinberga)

Kopā ar savu pārinieku Lauri Šīri Dairis divas reizes kļuvis par pasaules čempionu U-23 vecuma grupā pārairu četrinieka klasē: 2010.gadā Baltkrievijā un 2011.gadā Amsterdamā, sasniedzot jaunu šīs vecuma grupas pasaules rekordu - uzrādīja laiku 6.08.

2010.gadā Dairis Adamaitis kopā ar Lauri Šīri tika izvirzīti nominācijai „Labākā Latvijas ekipāža vai komanda”. 2011.gada 19. jūnijā Latvijas pārairu divnieks Lauris Šīre/Dairis Adamaitis izcīnījis 3.vietu Pasaules kausa izcīņas posmā Vācijas pilsētā Hamburgā.

2015.gadā vīriešu divnieku ekipāža Gints Zunde/Dairis Adamaitis ar panākumiem startēja vairākās sacensībās: jūlijā Baltijas valstu čempionāts akadēmiskajā airēšanā (ieguva pirmo vietu), augustā - Latvijas čempionātā akadēmiskajā airēšanā Jūrmalā 2000m klasiskajā distancē, bet 1.septembrī Latvijas akadēmiskās airēšanas labākais divnieks Gints Zunde/Dairis Adamaitis iekļuva pasaules čempionāta ceturtdaļfinālā.

LU students Kalvis Kazaks (otrais no labās puses) piedalās starptautiskajā regatē “Dzintara airi” 2018 Trakai (Lietuva). Foto LU Sporta centrs

2018. gada 1. maijā LU studente Laura Skukaуска iegūva 2. vietu Latvijas un Baltijas čempionātā garajās distancēs airēšanā.

Priekšplānā - Dairis Adamaitis, 2011.g. Foto no lu.lv

Rīgas Sporta Nakts 2015 ietvaros, Rīgas kanālā tika organizēts Latvijas Augstskolu kauss airēšanā 2015, kur Latvijas Universtātes komandas pārstāvji ierindojās 5.vietā.

2018. gada februārī LU Biznesa, Vadības un Ekonomikas fakultātes students Kalvis Kazaks iegūva 2.vietu Latvijas Republikas Ziemas čempionātā iekštelpu airēšanā. 2018. gada 28.aprīlī Latvijas Republikas čempionātā Kalvis Kazaks ieguva 3.vietu garajā distancē.

LU studente Laura Skukaуска. Foto lu.lv

Izmantotie informācijas avoti

1. **Airēšana** Latvijā: vēsturisks apskats. Andris Frīde, Vitolds Barkāns. Rīga: Latvijas Airēšanas federācija, 1992.-31 lpp.
2. **Airētāji** Šīre/Adamaitis kļūst par pasaules U-23 čempioniem. Pieejams: https://www.delfi.lv/sports/news/other_kinds/other/airetaji-sireadamaitis-klust-par-pasaules-u-23-cempioniem.d?id=33196727 [skatīts 2018.gada 3. septembrī]
3. **Airētāji** Zunde un Adamaitis tiek pasaules čempionāta ceturtdaļfinālā. Pieejams: http://sportacentrs.com/citi/01092015-airetaji-zunde-un-adamaitis-tiek-pasaules?is_mobile=1 [skatīts 2018.gada 27.augustā]
4. **Čika**, Vilis. Latvijas sporta vēsture : 1918-1944 / Vilis Čika un Gunārs Gubiņš. [Vašingtona] : Amerikas latviešu apvienības fiziskās audzināšanas un sporta birojs, 1970. 381, [2] lpp.
5. **Freimanis**, Jānis. Lieliskais piecinieks // Sporta avīze. Nr. 8, 2016. – 60.-66.lpp.
6. **Gulbe** un Zunde/Adamaitis uzvar Latvijas airēšanas čempionātā. Pieejams: <http://sportacentrs.com/citi/17082015-gulbe-un-zunde-adamaitis-uzvar-latvijas-a> [skatīts 2018.gada 27.augustā]
7. **Gulbe** un Zunde/Adamaitis uzvar Baltijas čempionātā airēšanā. Pieejams: <http://sportacentrs.com/citi/22072015-gulbe-un-zunde-adamaitis-uzvar-baltijas-c> [skatīts 2018.gada 27.augustā]
8. **LU BVEF** studentei 2. vieta Latvijas un Baltijas čempionātā garajās distancēs airēšanā. Pieejams: <https://www.lu.lv/sports/zinas/t/42733/> [skatīts 2018.gada 27.augustā]
9. **LU BVEF** students Kalvis Kazaks veiksmīgi startē starptautiskā regatē “Dzintara airi” 2018. Pieejams: <https://www.lu.lv/sports/zinas/t/43619/> [skatīts 2018.gada 27.augustā]
10. **LU BVEF** students Kalvis Kazaks iegūst 2.vietu LR Ziemas čempionātā iekštelpu airēšanā. Pieejams: <https://www.lu.lv/en/sports/zinas/t/20196/> [skatīts 2018.gada 27.augustā]
11. **Personības** Latvijas Universitātes sportā / J. Melbārža red. ; Latvijas Universitātes Sporta klubs "Universitātes sports". Rīga : Latvijas Universitāte, 2004. - 261 lpp. ISBN 9984725766.
12. **Sporta** izglītība Latvijas Universitātē / Latvijas Universitāte. Pedagoģijas un psiholoģijas fakultāte. Veselības un sporta izglītības centrs ; [autoru kolektīvs: R. Ansone ... [u.c.]]. - Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2009. - 263 lpp. ISBN 9789984450681.
13. **Sports** Latvijas Universitātē : vēsturiski informatīvs materiāls / Latvijas Universitāte. Pedagoģijas un psiholoģijas fakultāte. Veselības un sporta izglītības katedra ; [aut.kol.: R. Ansone ... [u.c.]]. - Rīga : Latvijas Universitāte, 1999. - 330 lpp. ISBN 9984516083.